

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 10 (9009)

14 МАРТ

2024 йыл

КИШИ ЮМА

НАВРУЗ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

САЙЛАВЛАР

ЭЛИМИЗГЕ ОНЪАЙЛЫ ЯШАВ ЙОРАЙЫК!

ВЫБОРЫ
ПРЕЗИДЕНТА
РОССИИ
15–17 МАРТА 2024

Танъладан баслап, навруз айынынъ 15-17-нши куьнлеринде элимизде Россия Президентининъ сайлавлары озаяк. Сол куьн баъри яшавшылар сайлав участогына келип, элимизди басшыламага тийисли кандидат уьшин оз тавысын бермеге

керек.

Аявлы Ногай район яшавшылары, биз оз гражданлык борышымызды толтырмага керекпиз, буьгунлерде элимиз кыйынлы аьллерде, сога коьре биз онынъ келеектегисин ойламага тийислимиз.

Аьлиги замандагы яшавымыз – алдынгы эткен сайлавымыздынъ сырагысы. Аьр бир инсан озине керекли сайлавды этеди, политикалык яшавында да сол зат маьнели – аьр бир инсан оз тавысын тийисли кандидатка беруьв керек. Эли-

миз келеекте кайдай болагын биз озимиз сайлаймыз. Сондай заманда шетте турмайык, сога коьре мен сайлавларга келип, тавысымды Россия онъайлы эм аьли де куьшли болсын деп бермеге ниетленемен. Баьриси де сол затка шақыра-

ман.

Бизим эр кисилер буьгунлерде Аталыкты коршалап турылар. Олар уйге аман-эсен кайтып келгенин сагынамыз. Элимиз уьшин, онынъ аьлигиси эм келеектегиси уьшин тавысларымызды берейик.

АЗИЗА АБДУЛБАРИЕВА,

СВО катнасувшысыннынъ хатыны.

АКЦИЯ

Махачкала яшавшылары агитпоездти йолыктылар

Махачкала яшавшылары «Сила в правде» деп аталган агитпоездти йолыктылар. Россия Федерациясыннынъ Коршаланув министерствосыннынъ эшелоннынъ ишин-

де – «Айырым кепли савытсадак», «Юнармия: ийгилерден коьрим аламыз», «Альянс обетованный», «Юректеги эрклик пен», «Борыш. Даньк. Эрклик», «Россиядынъ арми-

ясы» эм коьплеген баска тематикалык вагонлар, солай ок Россиядынъ Савытлы Куьшлерининъ аьлиги техникасыннынъ кеплери мен бир неше платформалар.

Тематикалык поездти вице-премьер Муслим Телякавов, регионнынъ Яслар министерствосыннынъ етекчиси Камил Саидов, ДР-нынъ военный комиссары Даитбек Мустафаев эм баскалар йолыктылар.

Акция катнасувшылары уьшин агитпоездтинъ артистлери эм дагестан яратувшылык коллективлери оз озьнерлерин коьрсетилер.

Акция мырады – тарихти туьрлендирмеге шалысувларга карсы турув, солай ок бизим армиядынъ эм флоттынъ уьстинликлерин эм етимислерин коьрсетуьв.

РАМАЗАН АЙЫ БАСЛАНДЫ

Аявлы мусылман кардашлар!

Биз коьптен куьткен эм солай да бек тез обьтетаган Рамазан айы да келди.

Бу ийги айдынъ басланувы ман сизинъ баьриньизди де кутлайман!

Йыл сайын Рамазан айында ораза тутатаган ага-инилеримиздинъ эм аьптекарындаларымыздынъ саны озсип барады. Сога суьйинмей де болмайсын, неге десе ораза бизди куьна-хаьтелерден, урыс-кавгаласувлардан эм яман соьзлерден саклайды. Соны ман не шаклы коьп аьдемлер ораза тутса, сол шаклы

да бизим эдаплыгымыз эм аьдет-турмысымыз ийги бола берер! Мухаммад пайхамбар (ога тынышлык): «Оразады биз ас-сувдан тувыл, ама бос соьзлерден эм келиссиз ислерден коршаланып тутамыз. Сени ким ди бирев, эгер соьксе яде сага дейвансызлыгын коьрсетсе, сен айт: «Мен ораза тутаман», – деп. Алла-Тааладан Рамазан айында баьри мусылманларга эм савлайы дуньяга тынышлык эм эмишлик тилеймен. Рамазан айынъыз саваплы эм ийги болып обьтсин!

РАШИД АККАЗИЕВ,

СКФО-да РФ мусылманларыннынъ Дин управленесининъ председателининъ толы ыхтыярлы ваькли, «Казыят» Саваллык фондыннынъ председатели.

КЕНЪЕС

ДР Аькимбасынынъ етекшилиги астында

ДР Аькимбасы Сергей Меликов куьн аьлинде турган актуальли соравлар эм олардынъ яшавга шыгарылганы акында кенъес озгарды. Дагестан етекшиси калалар эм районлар аькимбасларына Халклар ара Хатын-кызлар куьнине багысланган шараларды сапатлы озгарганы, коьпбалалы аьеллерге эм СВО катнасувшылар ювыкларына уйкен эс каратылганы уьшин разылыгын билдирди.

Сергей Меликов, РФ Президентин сайлавларга багысланып, «Каспий кубогы» Савлайроссиялык футбол турнири оьткени акында хабарлады.

От тусуьвде уьш балаларын йойган Кизляр районныннан аьелге Сергей Меликовтынъ тапшырмасы бойынша ярдам этилгени акында айтылды.

Солай ок кенъес барысында кайбир болган ислер белгили болды. Айтпага, оьткен юма ишинде, Дагестан ЦУР-дынъ билдирувине коьре, республика яшавшыларыннан 1,8 мынга ювык аьризелер тускен. Дагестан еринде россиялык соцсетьеринде 3,8 мынь организациялар официаллык бетлер тусгенлер эм «Госорганизация» деген специаьлик белгисин алганлар. Дагестанда ювык арада янъы уьш балалар бавлары эм эки спорт объектлери ашылаяк.

Сергей Меликов районлар эм калалар аькимбасларына ямагаттынъ керексинуьвлерине сонда ок эс каратувды талаплады. Регион етекшиси Ямагат палатады яшавшыларга билдируьвлерди еткеруьв эм ямагат керексинуьвлерине эс каратув бойынша исти куьшлендирмеге керегин белгиледи.

АПК-2023

Салдарлы коьмек этилген

Оьткен 2023-нши йылда Дагестаннынъ аграрийлери туьрли булаклардан 5 млрд. маьнеттен артык акша эсабында колтыкланган. Онынъ акында билдирди ДР-нынъ Авыл хозяйство эм азык министрствосынынъ коллегиясында ведомство етекшиси Мухтарбий Аджеков.

Оьткен йылда министерство ягыннан АПК оьрленуьвине бюджет амалларыннан 2,6 млрд. маьнетке ювык акша шыгарылган, олардынъ 2,1 млрд. маьнеттен артыгы – федераллык бюд-

жетининъ амаллары, ол 2022-нши йылдынъ дережесиннен 475 мынь маьнетке артык.

– Республика АПК оьрленуьвине бюджет амалларынынъ шыгарылувы карарланган баьри федераллык программаларда катнасады. Белгиленген амаллардынъ яшавга шыгарылувы – 100%, – деп белгиледи министр.

2023-нши йылда Россельхозбанк, Сбербанк эм ВТБ аркасы ман регион аграрийлерине 2,5 млрд маьнеттен артык льготалык кредит амаллары берилген.

ОЪЗ ОЙЛАРЫН АЙТАДЫЛАР

Акманбет Сангишиев: «Уьйде олтырманъыз, тавыславда катнасынъыз»

– Элимиздинъ сайлавылары алдында уйкен маьнели борыш туры – бизим патшалыгымыздынъ етекшисин сайлав. Бу соравга айлакта яваплы кепте янаспага эм келеткан сайлавларда тийисли кепте ортакшылык этпеге керек болады. Эш ким де биревди де аьне яде мине кандидатка тавысын бермеге

шакырмайды эм кыстамайды. Ол зат аьр бир Россия гражданининъ байыр ой-токтасы. Сога биревдинъ де карсылык этпеге ыхтыяры йок. Тек аьр бир аьдемге оьз сайлавын этпеге эм элимиздинъ етекшисин сайлавларда катнаспага керек болады. Сайлавлар куьнлеринде уьйде олтырманъыз, белсенли граждан-

лык позициянъызды тутуп, сайлавлар участогына келмеге эм оьз ойынъызды тавыслап билдирмеге шалысынъыз, – деген Ногай районнынъ Согыс, ис, Савытлы куьшлер эм ыхтыяр саклавышы органдарынынъ председатели Акманбет Сангишиев.

М.ХАНОВ.

Эльмурза Саитов: «Ой-токтасынъызды билдиринъиз»

– Алдымызда Россия Федерациясынынъ Президентине тийисли кандидатты сайлавлар келип туры. Ол Россияда бу йылдынъ маьнели политикалык оьзгериси болады. Белгиленген куьнлердинъ бирисинде коьльнъызга паспортнъызды яде сизинъ оьзлигинъизди шайыглайтаган документнъизди алып, оьз сайлав участогынъызга келип, суьйген кандидатка тавысынъызды бермеге бола-сыз. Тек сол сиз сайлаяк аьдем оьзининъ кеспи, байыр, ис бажарым-

лыгы эм яшав сулыбы яктан либераллык байлыклары деп аталатаган ой-сезимлерге, яс-явакды эдапсыз этуьвге, бизим миллет аьдетлеримизди таптавага карсы туьрп болгандай болсын.

Сиз кимге суьйсенъиз сога тавысынъызды бермеге бола-сыз, ол сизинъ байыр ыхтыярынъыз, ама тек сайлавларга келинъиз эм оьзинъиздинъ ой-токтасынъызды билдиринъиз. Сонынъ уьшин мен белгиленген уьш куьнлердинъ ишинде аьр кимге оьз

сайлав участогынъызга келмеге эм тавысынъызды бермеге шакыруьв этемен. Оннан сонъ янъы сайланган президент оьз ис аьрекетине кирискенде, сиз оьктемли кепте: «Мине онынъ уьшин мен тавысымды бергенмен, мине бу меним президентим!», – деп айтпага бола-сыз, – деди Ногай район администрациясынынъ Ямагат палатасынынъ председатели Эльмурза Саитов «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ оьз хабаршысына.

М.ЮНУСОВ.

Биз Россия уьшин!

ДР Ямагат палатасынынъ агзасы, Ногай район Хатын-кызлар Советининъ председатели Асият Манкаева Дагестан, соннынъ сырасында муниципалитет яшавшыларына Россия Федерациясынынъ Президентин сайлавларга келип, оьз тавысын бермеге шакыруьв этти.

– Россия Президентин сайлавлар 2024-нши йылдынъ 15-17 мартында оьтеек. Бу президент сайлавлары бойынша тавыс келеек 6 йылга бериледи. Аьр бир аьдемнинъ сайлавларга келуьви бек маьнели. Президент сайлавларында катнасуьв – ол белсенлик гражданылык позициясын коьрсетуьв, бас деп, элимиздинъ онъайлыгын эм келеектегисин белгилев. Тавысымызды берип, биз сайламага

ыхтыярлы боламыз. Россия Федерациясынынъ Президентин сайлавлар маьнелигин бизим яслар да анълайдылар эм бу оьзгеристинъ бир кесеги болмага суьедилер. Сайлавларда ортакшылык этип, яс аьдемлер эркин суверенный патшалыкта яшак балаларынынъ ярык келеектегисин куруьвга оьз уьлисин коспага ниетленедилер.

Мен аьр биревди сайлавларда катнаспага шакыраман! Тавысымызды берип, биз элимиздинъ, республикамыздынъ келеектегисин белгилеймиз. Бизим куьшимиз – бирликте! Россия уьшин тавысымызды беремиз! – деди Асият Манкаева.

Н.КОЖАЕВА.

Маьнели политикалык оьзгерис

РФ ортак билимлендируьвининъ сыйлы куьлыкшысы, ис ветераны, Ногай районнынъ Кумлы авылынынъ Д.Шихмурзаев атындагы орта мектебининъ педагог-маслагатшысы Тансык Картакаева тек авылдынъ тувыл, савлай районнынъ яшавшыларын да энъ бас Россия Президентин сайлавларында белсенли ортакшылык этпеге шакыруьв этти.

«Ногай районнынъ сыйлы яшавшылары!»

Танъла Россия Федерациясынынъ Президентин сайлавы басланаык. Россиядынъ аьр бир гражданини, элин етекшилеп болган, оьз халкынынъ керексинуьвлерин аян билген, ер юзинде тынышлыкты токтастырып болган оьз патшалыгынынъ етекшисин аьдиллик пен сайламага керек, деп ойлайман. Россия Федерациясынынъ Президентин сайлав – ол элимиздинъ кайсы яшавшысы алдында да бек яваплы эм маьнели борыш-

лардынъ бириси. Районымыздынъ, соннынъ ишинде, авылымнынъ яшавшыларын да, маьнели сайлава барып, оьз тавысын таза намысы ман бермеге шакыраман.

Баьринъиз де Россия Президентин сайлава барып, ийги келеектегимиз уьшин тавысынъызды беринъиз!» – деди оьз шакыруьвнда Тансык Картакаева.

Г.НУРДИНОВА.

НОГАЙ РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Ис сырагылары келтирилди

Оьткен дуьйсемби куьн Ногай районнда коллегия кенъеси оьткерилип, «Ногайский район» МР-нынъ 2023-нши йылда социал-экономикалык оьрленуьвининъ сырагылары келтирилди эм 2024-нши йылда етиспеге болаык планлар белгилениди. Бу сорав бойынша муниципалитеттинъ экономикалык эм уйгыналав-проектлик оьрленуьв боьлигининъ начальниги Кызбике Тангаева шыгып соьйледи. Ол районда авыл хозяйствосын оьрленуьв бойынша ийги санларды келтирди эм бас социал-экономикалык коьрсеткишлерди белгиледи.

Ортага салынып каралган экин-

ши сорав ягарлык-энергетикалык комплекси тармагында ыхтыяр бузувларды болдыртпас бойынша, энергоресурслар ман пайдаланувшылар ягыннан эсап юритилмейтаганы бойынша куьлыктынъ уйгыналавы ман байланыслы эди. Ногай району бойынша Россия ОМВД начальниги Наиб Каракаев бу сорав ман байланыста оьткен йылда район яшавшылары газ бан пайдаланганы уьшин – 52 млн. маьнет, электроэнергия ман пайдаланганы уьшин 2 млн. маьнет акша борышлы болып калганын белгиледи. Ол яшавшыларды бу тоьлевлерди заманында этпеге шакырды, солай ок язлыктынъ

баслануьвы ман муниципалитетлер ерлерин таза аьлине келтирмеге заман келгенин эске салды, авыллар тоьгериндеги уйкен майданлар коькыска толганын белгиледи. Район Ямагат палатасынынъ председатели Эльмурза Саитов савлай район бойынша субботник озгармага маслагат берди.

Коллегияда солай ок авыл хозяйствосы уьшин белгиленген ерлер соравлары, солай ок быйылдынъ навруз айынынъ 15-нши – 17-нши куьнлеринде озгарылмага белгиленген президент сайлавларды озгарув бойынша оперативлик шаралар ойланылды.

Э.КОЖАЕВА.

МЕРЕКЕ

Журналистлер мен йолыгыс

Халклар ара Хатын-кызлар куьни алдында РФ Федераллык Йыйынынын Государстволык Думасынын депутаты Султан Хамзаев (суьвретте) Расул Гамзатов атындагы миллет китапханасында Дагестан Республикасынын коьлемлик информациялар амалларынын ваккиллери мен йолыгысты. Бу шара РФ Журналистлер Союзынын Дагестан боьлигинин (онын председатели Магамед Ибрагимов) баславы ман озгарылган.

Оьз соьзинде федераллык дережелли депутат республика журналистлеринин йогары кеспилигин белгилев мен оларга аьрекетти уьшин разылыгын билдирди. Онын белгилеви мен, Дагестаннын журналистлер биригуйви яшавга эм тоьгеректеги баьри затка туьрли караслары болган аьдемлерди бирлестиреди. Депутат солай ок оьзлерин коьрсеткен биригуйвлердин эм коьлемлик информациялар амалларынын маьнелигин белгиледи, янъы байланыс йосыкларын излестируйв

кереги акында айтты.

Йолыгыс барысында Коьлемлик информациялар амаллар куьлыкшыларын тынышсызландыраган маьселелер ортага салынып ойласылдылар: киши кыйын ак оьлшеми, янъы кадрлар аьзирлев мен байланыслы маьселелер, миллет прессасынын окувшылар аудиториясына себеплигин тийгистетаган ана тилин билетаган аьдемлер санынын кемийтаганы эм сондай баска сораьлар.

Султан Хамзаев бу баьри маьселелерди шешуйвде оьз ягыннан себеплик этеегине сеним тувдырды. Оннан баска болып, Халклар ара Хатын-кызлар куьни алдында федераллык парламентарий республиканын коьлемлик информациялар амалларынын куьлыкшы-кыскаьяклыларын, солардын ишинде «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын бас редакторы Эльмира Кожаевады, РФ Государстволык Думасынын Сый грамоталары ман савгалады.

Бизим хабаршы.

РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Коьпбалалы кыскаьяклылар ман аьллесуйв

Хатын-кызлар байрамы алдында Ногай район аькимбасы Джамалутдин Эсиргепов СВО катнасувшыларынын ян косаклары ман, коьпбалалы аналар ман йолыгысты.

Йолыгыска 6 баласы бар Светлана Темирбулатова (Терекли-Мектеб авылы), 5 балалы аналар – Джамия Ярболдиева (Куьн-батар авылы), Эльвира Кожаева (Нариман авылы), Нурсият Аронова (Червленные Буруны авылы, куьеви – СВО катнасувшысы), 4 балалы аналар – Олмесхан Картакаева (Орта-Тобье авылы), Эльвира Ельгишиева (Кумлы авылы), Эльвира Гаджихамедова (Червленные Буруны).

Йолыгыста Ногай район Ясуьйкенлер Советинин председатели Шатемир Мунгишев, Ветеранлар Советинин председатели Акманбет Сангишев, ДР Ямагат палатасынын агзасы, район Хатын-кызлар Советинин председатели Асият Манкаева, «Яслык» яс-явка орталыгынын етекшиси Абибулла Шамбилов, район администрация ислери мен етекшилер борышларын толтырувшы Алия Кусегенова эм баскалар ортакшылык эттилер.

Шарады ногай шаири Кадриядын «Анамнын коллары» деген ятлавын окувы ман 6-ншы класс окувшысы Радия Джумакаева ашты.

Район етекшиси Джамалутдин Эсиргепов, йыйылган конакларды хошлай берип, аналарды яркын язлык байрамы ман кутла-

ды.

– Аявлы бизим хатын-кызлар! Сизди ак юректен 8-нши Март – яркын байрамы ман кутлайман. Ден савлыгын, язлык коьнйиллигин, йылы куьн ярыгын, суьйиниш, онъайлыкты эм тоьбеде тынышлы аспанды йорайман. Аьли бизде бас деп коьп балалы аьеллерге, СВО катнасувшыларынын аьеллерине, сакатлар эм каравсыз калган аьеллерге эс каратылады. Кайгы-баьле, авыр аьллер болганга карамастан, сиз балаларынъызды асырап-оьстирувди янынъыз бан тийислисинше бардырасыз, куьш-куватлык эм коьнйиллик сизге дайым да. Район администрациясы аьр заман сизин маьселелеринъизге эс каратпага эм колдан

келген ярдамын этпеге аьзир, – деди Джамалутдин Эсиргепов.

Сонъ йолыгыс катнасувшылары шай ишуйв мен йылы аьлlestилер, аьр ана оьз аьели акында хабарлады.

Ногай район администрациясынын пресс-службасы.

БАЙРАМ АЛДЫНДА

Аьскершидинъ уьйинде

8-нши Март байрамы алдында Ногай районунын муниципаллык власть етекшилер СВО катнасувшыларынын аналарында эм ян косакларында конакта болдылар. Айтпага, район Депутатлар Йыйынынын председатели Рустам Байманбетов элимиз уьшин СВО еринде яшавын берген Артур Куруптурсуновтын ян косагы, Карагас авыл яшавшысы Залина Куруптурсуновадын уьйинде конакта болды. Ол Залинады байрам ман кутлады эм уьш балалы анадын керексинуьвлери мен кызыксынды.

– Артур яшавдан йигит болып тайды. Онын ярк аты

тек элимиздинъ тарих бетлеринде тувыл, ногай халкынын эсинде де калар. Баьри оьмирлерде де бизде халкымызды данъклаткан сондай баьтирлер болган. Бизим ердесимиз Артур Куруптурсунов Аталыгын явдан коршалаьда йигитлерше куьресуйвде ян берген. Аьскершидинъ ювыкларына занъ согуьда «Ахмад» отрядынын командири онын акында «Артурдай эркли, куьшли, баьтир эр йигитлери коьп болса, бир яв да бизим ерлерге аяк баспас», – дегенин эсине алып, оьз соьзин бардырды Рустам Байманбетов. Ол буйгуйнде бу коьпбалалы аьел коьтергишленетаганын белгиледи.

Эрлердинъ уллы коьтергишлеви – хатынлар

Терекли-Мектеб авыл администрациясында Хатын-кызлар байрамынын алдында авыл аькимбасынын куьлыгын юритуьвши Вазир Аблезов СВО катнасувшыларынын аналары эм хатынлары ман йолыгысты. Шарада ямагат палатасынын агзасы, район Хатын-кызлар Советинин председатели Асият Манкаева, Ногай район ТИК председатели Зейдулла Аджибайрамов, Ногай район ВУС куьлыкшысы Арслан Аккишев эм Терекли-Мектеб авыл администрация куьлыкшылары

ортакшылык эттилер.

Вазир Аблезов келген конакларды – СВО барысында яс янын берген Вячеслав Максидовтын анасы Елена Чичинадзе, СВО катнасувшыларынын хатынлары Вера Абдулсаметова ман Индира Шандиевады, СВО катнасувшысынын анасы Сыйлыхан Оразниязовады йылы хошлап, олар оьзлерин ялгыз тувыл экенин бир де мутпасын деп тилек салды эм оларды дайым коьтергишлемеге аьзир экенин айтты. Конакларга каратылган йылы

соьзлерин Зейдулла Аджибайрамов, Арслан Аккишев, Асият Манкаева, Терекли-Мектеб авыл администрация куьлыкшысы Марина Мурзагишиева айттылар. Конак кыскаьяклыларга Вазир Аблезов гуьл байламлар, Асият Манкаева Дагестаннын хатынларынын соьзуннан савкатлар тапшырдылар. Йолыгыс бек йылы аьлде, берекетли сыпыра тоьгерегинде озды.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: йолыгыс катнасувшылары.

ЙОЛЫГЫС

Мектепти ярастырув соравы каралды

ДР Халк Йыйынынын социаллык политикасы эм ис, савлыкты саклав бойынша комитетинин председателинин орынбасары Гасан Османов муниципалитетлер мен депутатлык партиалар ара аьрекет этуув бойынша Ногай районунда оз ис йорыгы ман болып кетти.

Депутат Гасан Османов Ногай район Депутатлар йыйынынын председатели Рустам Байманбетов эм «Единая Россия» партиядын Ногай боьлигинин толтырувшы секретари Амирхан Межитов пан А-Х.Джанибеков атындагы Терекли-Мектеб авыл орта мектебинде де болды. Олар «ФГОС яшавга шыгарылувын-

да пайдалы амал болган дерислерде окувшылардын функционаллы билиминин теренлиги, билимлендирув тармагында уйретуувдин кепленуувинин белсенли йосыклары эм алатлары» деген тема бойынша оьткен семинарда ортакшылык эттилер. Г.Османов окутувшыларга олардын салган кыйыны ушин разылыгын билдирди эм оз колтыклав созлерин педагогларга эм окувшыларга каратты. Баска болып, ол яс несилди уйкенлердин маслагатларына эс бермеге, республикадын, районнын ямагат-политикалык аьрекетинде белсенли катнаспага шакырды, окутувшыларга эм окувшыларга

грантларды кайтип енйил алмага болатаны акында да хабарлады. Семинардын соньында авыл яшавшылары, мектеп етекшиси депутатка, 1979-ншы йылдан бир де ярастырув ислери юритилмеген мектепти, капиталлык ярастырув программасына киргизуув бойынша демевлигин этпеге тилегин билдирдилер. Мектепти йыл сайын бестен артык медалистлери тамалайтаганы эм сол зат ушин мектеп бек октемсийтаганы акында белгилеп оздылар. Депутат Г.Османов йыйланларга Р.Байманбетов пан бирге сол соравдын шешилиувин оз тергев астына алагын билдирди.

Куллыгымыздын абырайы

Яньыларда ДР Халк Йыйынынын Савлык саклав, ис эм социаллык политика комитетинин председателинин орынбасары Гасан Османов Ногай районунда СВО катнасувшыларынын коьп балалы аьеллерине барып, оларга коьмек эм коьтергишлев этти.

Депутат эки СВО катнасувшысынын аьеллерине барды. Олардын бириси – Мурат Суюновтын, экиншиси Явгайтар Темирбулатовтын аьеллери.

Мурат Суюновтын бес баласы бар. Олардын энь кишкейине –7, энь уйкенине 14 яс толган. Явгайтар Темирбулатовтын 6 баласы бар. Онын энь кишкейи аьли де ясына да толган йок, уйкенине – 12 яс.

Гасан Османов уйлерине

барган аьеллерге таьтли зияпетлер, емислер, азыклар элтеди, балалардын аьр бирисинин колына ойыншыклар, мектепте окувда керекли болган затлар, спорт инвентарин, смартфонларга порготивли заряд уьстройстволар ыслатты.

Парламентарий барган аьеллерден оларды кайдай маьселелер кыйнайтаганын соравды, СВО катнасувшыларынын хатынлары ман аьлесип, оларга шыдамлык эм аьел ошагынын йылувлугын саклайтаганлары ушин разылыгын билдирди. Ол СВО катнасувшыларын тылда коьтергишлев маьнели экенин белгиледи.

СВО катнасувшыларынын хатынлары депутатка ол эткен эс ушин савбол айтып, маьсе-

лелерди шешуувде оларга район администрациясынын аькимбасы Джамалутдин Эсиргепов эм муниципалитеттин район йыйынынын председатели Рустам Байманбетов коьмек этетаганын, солай ок коьтергишлев «Единая Россия» партия линиясы бойынша этилинетаганын белгиледилер.

Депутат СВО катнасувшыларынын аьеллерине озинин колыннан келген баьри коьмегин этегин билдирди.

Сол куьн Гасан Османов А-Х. Джанибеков атындагы мектебинде оьткен математика дерисинин окутувшыларынын семинарынын исинде ортакшылык этти. Мунда ол окутувшылар эм уйкен класслар окувшылары ман аьлести.

ОЗ ОЙЫН АЙТАДЫ

Бу ис куьн сайын юритилмеге тийисли

Дагестан Республикасынын Аькимбасынын эм Оькиметинин администрациясынын етекшиси Алексей Гасанов яньыларда яшавшылардын хыйлысы турак уй-коммуналлык тармагы ман байланысы соравларды коьтеруувин белгилеген.

Сол ок маьселе Дагестан Аькимбасы Сергей Меликовтын яньыларда Москвада оьткерген пресс-конференциясында да маьнели орынлардын бирисин алган. Сонда республикадагы яшавшыларды электроарык пан канагатлавдын сапатынын тоьменлиги белгиленген. Регион етекшиси Дагестандагы энергетика комплекси айлак каравсыз аьлинде экени акында тувра кепте айткан. Меликовтын созлерине коьре, сонын бас себеби деп 1960-ншы йыллардын ортасыннан алып республикада электротармакларды оьрлентуув программасын яшавга шыгару-

ва карыжлардын етиспевлиги саналады.

«Электротармакларды кулланув оьлшеми арта берген, соларга карав беруув куллыклары юритилмеген. Аьлиги замандагы бизим бас борьшымыз – Дагестан гражданларын электричество ман канагатлавдын авариялык аьлин томенлетуув эм болымлыгын арттырув бойынша Ногай район электротармаклар энергетиклеринин ис аьрекетин келтирмеге суьмемен. Аьли бир неше йыллардан бери бу организациядын куллыкшылары, етекшиси Рамиль Муслимовтын басшылыгы ман, йыл сайын да бу ягыннан хыйлы ислер юритедилер. Атайлардын «Кыс

кыйминьди язда аьзирле» деген айтувына бойсынып, Ногай район энергетиклери аьли яздын басында ок электротармакларды куьз-кыс айларында куллык этуувге аьзирлеп баслайдылар. Соны ман бирге олар кыс айларында да аьр заман да ярык соьнесе ок соны санавлы саьатлер, бирерде минуталар ишинде ярастырадылар. Республикадын баска калаларында эм авылларында, теньлестируув ушин, электроарыктын соьнууви бир неше саьатлерге эм куьнлерге дейим созылмага да болады. Сол себептен Ногай РЭС коллективи Дагестанда ис аьрекетин ягыннан биринши орынды алады. Мысалы, 2022-нши йылдын ис сырагылары бойынша район энергетиклери Сырт-Кавказ федераллык округынын ийги энергетик коллективлеринин бириси деп белгиленген.

М.ХАНОВ.

КАЙГЫ СОБЗИ

Онынь яркын келпети дайым да эсимизде

Яшавынынь 62-нши йылында ис йолдасымыз – Дагестан Республикасынын Ногай районунинь администрациясынын аькимбасынын орынбасары Баймагомед Амин увылы Ярлыкапов кенетнен арамыздан тайды. Бу хабар баьримизди де суьытты.

Баймагомед Амин увылы ДР Ногай районунинь Уйсалган авылында 1962-нши йылдынь кырк кийик айынынь 18-нши куьнинде тувган. Онынь бала шагы, яслыгы Терекли-Мектеб авылында оьтти. Ис аьрекетин ол Ногай орманлыкта исши болып баслады. Соньында оз яшавын Баймагомед Амин увылы иш ислер тармагы ман байланыстырды – Ногай район иш ислер боьлигинде участковый-уполномоченный, прокуратура следователи, ОВД службаларынын куллыкшысы. 1997-нши йыл Баймагомед Амин увылы Ярлыкапов республикамыздын бас каласы Махачкалада ДР УСБ боьлигининь оперуполномоченный болып ислеп баслайды, соньында боьлик етекшисининь биринши орынбасары болып куллык этеди. Ногай район бойынша Россия ОМВД етекшиси болып, Баймагомед Амин увылы эки кере ислеген. Сол йыллардынь ишинде боьлик службаларынын куллыгын тийисли кепте ислетип, районьмыздынь, республикамыздынь оьрленуувине озининь салдырлы уысын коскан. Баймагомед Ярлыкапов коьплеген йыллар Дагестан Республикасынын иш ислер министрствосында байыр составы ман ислев бойынша боьликтинь етекшиси, министрдинь орынбасары болып куллык этти. Сол йылларда онынь билими, бажарымлыгы, намыслыгы эм аьдиллиги аян коьринип, онынь ис сулыбын байьтты. Баймагомед Амин увылы Дагестан Республикасынын Патшалык Университетининь юридический факультетин битирген. 1999-ншы йылда ол карак туьркимлерге карсы соьгусуларда да катнасып, йигитлерше озин коьрсеткен.

Кайсы ерде ислесе де, оз куллыгын туьбине дейим еткерип этетаган етекши болган Баймагомед Ярлыкапов. Сондай исти баьрисиннен де талаплайтаган эди. 2017-нши йылдан альп ызгы куьнлерине дейим ол Ногай район администрациясынын аькимбасынын ямагат кавыфсызлыгы бойынша орынбасары болып ислеген. Сол йыллардынь ишинде Баймагомед Амин увылы социаллык объектлер, билимлендируув, савлык саклав эм баска тармаклар аьрекетин мен байланыс-

лы куллыкка тергев салган, администрацияда Терроризмге карсы Комиссиядынь исин уйгынлаган эм юриткен. Онынь савлай яшавы – сайлаган исине шеткырийсыз алаллык эм аьдемлерге куллык этуув. Ол баскалардынь маьселелерине дайымларда эс караткан, соьзи мен де, исин мен де коьмек эткен, ол тань эм ийги аьдем болган. Баскаларга тек катнасув ман янларга суьйиниш эм куьш-куватлык ушкынын берип калмай, коьплеген йыллардынь ишинде йыйнаган ис сулыбы ман боьлискен.

Аьр бир ис орыннда ийги исин ушин Баймагомед Ярлыкапов патшалык эм муниципаллык баргыларга, Сый грамоталарга тийисли болган. Онынь омыравындагы орденлер, омырав белгилери эм медальери Эли ушин, республика эм район оьрленууви ушин эткен уйкен куллыгы акында шайьтлайдылар. «Россия МВД сыйлы куллыкшысы», 1-нши классынинь специалсти Баймагомед Ярлыкапов «За отличие в охране общественнопорядка», «За верность долгу», «За ратную доблесть», «За службу на Северном Кавказе», «За отличную службу в МВД» эм сондай коьплеген баргылар ман савгаланган. Район администрациясында ислеген йылларда да ийги куллыгы ушин ДР Аькимбасы Сергей Меликовтан байыр саьатке, ДР Оькиметининь председатели Абдулмуслим Абдулмуслимовтан, ведомстволар эм министрстволар етекшилериннен Сый грамоталарга тийисли болган.

Яшав оьмири бойынша уш бала тербиялаган, ата-анасына алал увыл, аьелине ийги ата, ян косак, коьримли атай болган. Ол аьр дайым бизим юреклеримизде яркын эстелик болып калайык. Баймагомед Ярлыкаповтын аньсыздан яшавдан кешип кетууви мен байланыста онынь аьелине, кардаш-туьганларына каты кайгырувьмызды билдиремиз эм бассавлык йораймыз.

«Ногайский район» МР администрациясынын аькимбасы Д.ЭСИРГЕПОВ.

«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйынынынь председатели Р.БАЙМАНБЕТОВ.

МУСА КУРМАНАЛИЕВ ТУВГАНЛЫ
130 ЙЫЛЛЫГЫНА

Шаир, ярыкландырувшы эм аьрекетши

Белгили ногай ярыкландырувшысы, халк билимининъ аьрекетшиси, шаир эм язувшы Муса Курманалиев 1894-нши йыл Ставрополь губерниясынынъ Ашыкулак приставство-сынынъ Кара-Тобье авылында ярлы эгинши аьелинде тувган. Яслай медреседе окыса да, Муса Курманалиев увылы юрегине ювык болган яратувшылык исине де заман тавып билген.

1917-нши йыллардан алып ана тилинде ятлавлар язып баслаган. 1931-нши йыл онынъ Ставрополь край баспасында «Балалар йырлары» деген биринши китаби шыгады. 1936-нши йыл болса, ногай шаири СССР Язувшылар союзынынъ агзасы этилип алынады экен. Ога дейим ол 1934-нши йылда язувшы Максим Горький уйгынлап оьткерген СССР Язувшыларынынъ I-нши курултайында делегат болып катнаскан. Муса Курманалиев халкымыздынъ ярыкландырувшысы Абдул-Хамид Джанибеков пан бирге 1928-нши йылда ногай тилинде биринши букварьди баслап латин графикасы негизинде, сонъ 1938-нши йылда кириллица негизинде туьзген.

Бир китап пен токтап калмай, Курманалиевтинъ сонъгы йылларда «Язлык анъла-

ры», «Булытлар шашылдылар», «Канатлы юрек», «Шоьл тавысы» деген йыйынтыклары да баспаланадылар.

Муса Курманалиев уста коьширувшы деп те халкымызда белгили болган. Ол Пушкиннинъ бир неше эртегилерин, Самуил Маршактынъ, Корней Чуковскийдинъ эм озгелердинъ ятлавларын эм дестанларын ногайшага коьширген эм баспалаган.

Ногай халкы арасында Муса Курманалиев ярыкландырувшы, шаир эм коьширувшы деп белгили болып калган. Быйыл Муса Курманалиев тувганлы 130 йыл болады демеге керек.

Тобьменде шаирдинъ бир неше ятлавларын да беремиз.

Илми тавга

*Илми тавга
Илми болсын,
Яслар, кызлар,
каьринъиз
Илми тавга
Оьрленинъиз,
барынъыз.
Ол тав – наьсип,
Ашкышы аьр билгене.
Аьр мыратка
Еткерер ол аьр кимди.
Билимсиз ис –
Кумга урлык
шашкандай.
Илмили ис –*

*Карзына капы
ашкандай.
Билим ал сен
Айга коьпир салысып,
Куллык та эт,
Тавды ярып, шалысып.
Билим минен
Ис коьрсеткен оьрленер.
Билим алып
Ислемесе – кирленер.
Билим алып,
Ис коьрсетуьв –
оьр куллык.
Эм сага да
Эм элге де яхшылык.*

Ким мутыла, ким атала

*Бар аьдемлер
Оьлгеннен сонъ
мутылады.
Биревлердинъ
Атаклары йыллап
аталады.
Белгили ол:
Ким мутыла, ким атала.
Биревлердинъ
Халкка эткен иси кала.
Эш оьлмейди*

*Эм оьлмеек аьдемлик.
Халкка берип
Таввесилмес ол демлик.
Йиштик те
Сондайлардынъ
бири болар,
Ол оьлмейди,
Оьмирлерге яшап
калар.
Баспага аьзирлеген
АНВАРБЕК КУЛТАЕВ.*

КОБЗДЕН ТАЙСА ДА, КОБНЪИЛДЕН ТАЙМАГАН

Ийги аьдем акында танъ эстелик

Мине 15-нши йыл барады сыйлы ердесимиз, Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Зинаида Анваровна Коштакова арамыздан тайганы, ама бу каты кайгы юректи аьлиге дейим сызлатып авыртады, коьп йыллар озса да. Йок ол бизим арамызда коьптен бери, ама онынъ аявлы келпети коьз алдында ярык эстелик болып сакланады.

Быйыл март айынынъ 11-де ога 75 яс толажк эди.

Зинаида Анваровна – оьткен оьмирдинъ 60-нши йылларынынъ аьдеми. Олар тоьгеректеги мен, келеектеги мен кызыксынып, баскаларга артык-артыгы ман пайдалыгын тийгистпеге ымтылыслары барлыгы ман баскаланатаган эдилер. Оны сол несилдинъ «Яшагай эди тувган Элимиз эм йок баска каьрлер» деген шақырувы да шайытлайды. Сонъында ол комсомол яшавыннынъ законуна айланды. Комсомол, менимше, яшав, аьдемлер катнасларыннынъ, дослыктынъ, комсомоллык аданаслыктынъ мектеби эди.

Ерли мектепти оқып битиргеннен сонъ, Зинаида Коштакова сонда лаборантка болып куллык этуьвден ис аьрекетин баслайды. Ама бала шактан китап окумага суьстаган кызалакты бакты Г.Цадаеса атындагы педагогикалык институтына аькеледи. Мунда ол орыс тил эм адабият факультетине туьседди.

Сол заманда миллионлаган совет аьдемлери туьрли ис пен каьрлевге белсенлик пен ымтылысы студентлерге де коьшетаган эди. Окув аьрекетин оларга, янъы билимлер алуьвга толысынша берилип, куллык этуьв эсабында эди. А элимиз бойынша орын тапкан коллективизм бир-бирине коьмек этуьвге шалыстырган.

Орыс тил эм адабият окув сабаклары бойынша оқытувшы кесписин байырлап, Зинаида Коштакова ерли мектепте куллык этуьвге ерлеседи. Тилди усташа байырлап, эш бир янъылыс йибермей, оны ман тийисли йорыклардан тайыспай пайдаланып бажарув – бу баьри зат йогары билимликтинъ коьрсетими. Мундай специалист, оьзек те, окувшыларда соьзге суьйимликти тувдырады, окувшыдынъ менлигин кеплейди, коьп оьмирлер бойынша сакланган дуьньялык эм аталык адабият калымжасын, тил байлыгын кулланув ман.

Сол йылларда элимиз аяк уьстине каты турган эди. Ол, соьзсиз де, сезимли коьрсеткиш: оькиметимиз бен озгарылатаган ямагат-политикалык аьрекет дуьрыс йолда эди, эм энъ маьнелиси – халк пан хош коьрилген.

Совет заманын мен йылы

сезимлер мен эске туьсиремен. Яшавымыз ийги эди. Мектепте окувшылар октябренюклар, пионерлер, комсомол деп боьлингенлер. Бу затлар бизим оьрленуьвимиздинъ айырым басмаклары эди, эм биз оларды уьстинликли оьтпеге шалысатаган эдик. Бу басмакларды Зинаида Анваровна да оьткен. Йогары оқытувшы кеспилиги, йогары дережели билимлиги болып, онынъ йогары окув ошакларында, коьлемлик информация амалларында, китапханаларында эм сондай баска ерлерде куллык этпеге амалы болган. Ондай специалистлерди власть органларында да куьтедилер, неге десе билимлиги арткан специалистлер баьри ерлерде де керек.

Зинаида Анваровна савлай яшав оьмирин комсомол, партия, совет иси мен байланыста озгарды. Мунда ол киши басмаклардан йогарыдагыларга етискен. ВЛКСМ РК секретари, биринши секретари болып куллык эткен, комсомол Дагестан обкомынынъ агзасы болган, делегаты эсабында ВЛКСМ XVIII съездининъ исинде катнаскан.

1979-нши йылда З.Коштакова совет исине – райисполком председателининъ орынбасары орынына коьшеди. Сол ок йылларда Ростовтагы йогары партиялык мектебин оқып битиреди. Соьйтип, ол 1983-нши 2003-нши йыллар бойы йогары дережели эм яваплылыс ис орынларды бийлев мен аьрекет этеди: КПСС РК секретари, КПСС РК экинши секретари, Ногай район администрация аькимбасынынъ биринши орынбасары эсабында.

Кайсы ерде куллык этсе де, ога районнынъ социал-экономикалык оьрленуьвининъ энъ яваплы йоллары тапшырылган. З.Коштаковадынъ басшылыгы астында туьрли регионларда яшайтаган бизим бавырдастар ман маданият-ис катнаслар туьзилген. Оны ман туьзилген Турциядагы ногай диаспора ман байланыслар, ол уйгынлаган «Айланай» ансамблининъ эм баска артистлердинъ Турцияга баруьвун. Зинаида Коштаковадынъ аркасы ман бизим республикада ногайлардынъ биринши «Ногай Эл» маданият-миллет автономиясы туьзилген эм регистрацияланган.

Зинаида Коштакова алдына мыратлар салып болувлыгы ман, илгериликке эм алдышылыкка ымтылысыгы ман баскаланатаган эди. Баьри ис орынларда да Зинаида Анваровна иске яваплы каравды, йогары кеспиликти, яратувшылык куьш-куватлыгын, ис бажарымлыгын коьрсеткен.

Бизим яшавымыз, мага коьре, поездге уасалы, оьзимиз йолды сайлав ман белгиленген мыратларга ымтылыслыгымыз болып. Узак юруьв йолында бизди янъы, кесек болжаллы, бактылы йолыгыслар куьтедилер. Бизге яшавымызга янъы бояклар киргистип, бирерде кескили кепте бизим йолды туьрлендирмеге болажк аьдемлер расадылар. Биз билмеймиз, кайсы ерге дейим олар биз бен барарлар. Ама дайымга бизден кетселер де, бизим яшавда олар берк ыз калдырганы аян. Айтпага, уйкен себеплигин тийгисткен меним яшав бактыма Зинаида Анваровна, сол заманда КПСС РК секретари. 1984-нши йыл эди. Мен Ногай район орталыгындагы мектепте филолог – орыс тил эм адабият, ногай тил эм адабият оқытувшысы болып кыйын салган йыллар. Сондай специалистлер етиспеген сол йылларда «Шоьллик маягы» ногай газетасынынъ редакциясына. Газетамыз сол заманда КПСС Ногай РК органы болган, эм Зинаида Анваровна оны дуьнья ярыгына шыгарув уьстинде юритилетаган иске оьз ягыннан себеплик эткен. Соннан бери мине 40 йылга ювык заман оьтеди, эм мен эндигиси журналист болып куллык этемен. Сондай себеплигин тийгисткен З.Коштакова коьплердинъ бактыларына.

Зинаида Анваровна Коштакова бизи мен дайымга яшак: бизим эсимизде, коьзлери-миз алдында. Бу ыспай шырайлы кыскажыктынъ ярасыктыгы юрегинде болган, коьзлеринде сезилген, эткен ислеринде коьринген деп белгилер эдим.

Аьдем акында эстелик онынъ яшав оьмириннен артык яшайды. Йок Зинаида Анваровна Коштакова бизим арамызда коьптен бери, ама онынъ аявлы келпети бизим коьзлеримиз алдында – дайымга.

ЛЮБОВЬ УРАЗАЕВА,
Дагестан Республикасынынъ ат казанган маданият куллыкшысы.

Суьвретте: З.Коштакова.

Ногай районунда племзаводты оьрлентувге Республика ярдам этеек

Ногай районунун администрациясы Червленные Буруны авыл яшавшыларынын «Племзавод «Червленные Буруны» ООО хозяйствосынын ерлерин «село Червленные Буруны» авыл поселениесинин байырлыгына тегин кепте берув акында быйыдын 8-нши март куьнинде Россия Президенти Владимир Путинге эм Дагестан Аькимбасы Сергей Меликовка каратылган тилеги бойынша тоьмендеги билдируввин этеди.

2013-нши йылдын 4-нши апрелинде Дагестан Республикасындагы Росимущество ТУ эм «Племзавод «Червленные Буруны» ООО арасында Дагестан Республикасынын Ногай районунда орынласкан 05:03:000000:0063 кадастр номери эм ер майданы 417620000 квадрат метр оьлшеми болган авыл хозяйстволук маьнелиги болган ерлер эсабыннан ер участогын арендадав акында келисув туьзилген.

2018-2023-нши йыллар ишинде 7024316,42 маьнет оьлшеминде аренда акын тоьлев бойынша борышлар йыйлувы ман байланыста 2022-нши йылдын 18-нши июлинде ДР Росимущество ТУ «Племзавод «Червленные Буруны» ООО хозяйствосына каратылган иск аьризесин Арбитраж судына берген эм сол аьризе 2023-нши йылдын 22-нши июнинде кабыл этилген. Сога коьре 2013-нши йылдын 4-нши апрелиндеги 160-нши номерли келисув куьшиннен тайдырылган эм «Племзавод «Червленные Буруны» ООО предприятиеси ДР Росимущество ТУ-га 05:03:000000:0063 кадастр номери болган ер участогын кайтармага кереги акында карар алынган (Он алтыншы арби-

траж апелляциялык судынын 2024-нши йылдын 20-нши январиндеги токтасына коьре апелляциялык шагынув макул коьрилмеген, судтын карары туьрлентилмеген).

Йогарыда белгиленген сорауды тергев эм соны шешув ниет пен 2023-нши йылдын 17-нши августында Ногай район администрациясынын аькимбасынын 379-нши номерли токтасына коьре ерлер сораулары бойынша комиссия туьзилген, сонын сырасына Червленные Буруны авылдын ясуьйкенлер ямагатынын ваккиллери киргистилген. Ногай район администрациясы Червленные Буруны авыл аькимбасы, ямагат аьрекетчилери, депутатлар, Червленные Буруны авыл ясуьйкенлери, Россия Федерациясынын туьрли ерлеринде яшайтаган ногайлардын ваккиллери мен бирге йыйылар оьткерген. Солардын сырагылары бойынша ерлерди муниципаллык байырлыгына кайтарув акында тийисли оьр инстанцияларына хатлар йибериленген.

Аьлиги заманда Червленные Буруны авыл аькимбасы белгиленген ер участогын федераллык байырлыгынан муниципал-

паллык байырлыгына тегин кепте берув акында Патшалык муьлки мен етекшилев бойынша Федераллык агентствосына хат язып йиберген. Сол хатты ойласув сырагылары бойынша берилген явап авыл яшавшыларына билдирилеек, солай ок бу сорауды шешув бойынша шаралар коьрилген.

Дагестан Республикасынын Авыл хозяйство эм азык-туьлик министерствосынын Ногай районунун Червленные Буруны авыл яшавшыларынын РФ Президенти Владимир Путинге эм ДР Аькимбасы Сергей Меликовка 2024-нши йылдын 8-нши мартында эткен шақырувы бойынша явабы:

Ногай районунун Червленные Буруны авыл яшавшыларынын куьбинин «Племзавод «Червленные Буруны» ООО ерлеринин келеектегиси акында ямагат алдында эткен шақырувы бойынша Дагестан Авыл хозяйство эм азык-туьлик министерствосы булай деп билдиреди.

Аграрлык ведомствосы бас деп республикада авыл хозяйствосын оьрлентув, авыл хозяйство предпритиелерин туьзув эм солардын етимисли куьлык этуви уьшин тийисли аьлдерди канаттау уьстинде каьр шегеди. Солай болганда «Племзавод «Червленные Буруны» ООО предприятиеси де бу сырадан тайып болмайды.

Совет заманында бу хозяйство эли-

миздин алдышы малшылык предпритиелеринин бириси эди. Сонда Дагестан еринде шыгарылган «Грозненский меринос» тукумлы 28 мыннан артык койлар сакланган. Буьгуьнлерде предпритиеде, дуьрысында, сол баьри кой малы калмаган.

Племзавод оьз аьрекетин бардыратаган ерлер федераллык статусы болган ерлер. Советлер заманынан сонь предпритиеде ерди арендага алып куьланувы уьшин Росимущество алдында хыйлы борышлары йыйналган. Сол себептен федераллык агентствосы судка бермеге эм «Племзавод «Червленные Буруны» ООО предпритие-си мен туьзилген келисувди буьбага амалсыз болган. Соны ман байланыста аьлиги заманда суд ислери юритилип турган шакта ердин иесин яде сонын категориясын авыстырмага биревдин де ыхтыяры йок экенин эске саламыз.

Бу туьзилген аьлдерден тура республика власть органлары племзаводты оьрлентувге коьмек этув акында карар алдылар. «Племзавод «Червленные Буруны» ООО предпритиесинин куьлыгын кайтадан аьгына тургузув эм хозяйстводын ерлерин куьланув акында сораулар аьлиги законодательство ман келисли кепте Ногай районунун яшавшыларынын тилеклерин эм авыл хозяйство маьнелиги болган ерлерди пайдалы кепте куьланув принциптерин эсапка алув негизинде шешилеек.

Э.КОЖАЕВА.

КЕНЪЕС

Исти янландырув керегеди

Терекли-Мектеб авыл администрациясынын меканында Ногай район администрациясынын Ямагат палатасынын кезекли кенъеси болып оьтти. Сонын катнасувшылары авыл администрациясынын согыс спецоперациясынын катнасувшыларына эм олардын аьеллерине коьмек этув бойынша юритетаган куьлыгын ойластылар.

Йыйында муниципалитеттин СВО катнасувшыларына эм олардын аьеллерине коьмек этув бойынша юриткен куьлыгы акында Терекли-Мектеб авыл администрациясынын специалисти Мария Мурзагишиева билдирув этти. Онын айтувына коьре, авыл ериннен согыс спецоперациясында 34 аьдем катнасадылар, солардын 3-ви йигитлерше ян берген.

– Авыл администрациясынын коллективи оларга материаллык ярдамын этув ниет пен 2022-нши йылда бир кере, 2023-нши йылда эки кере бир куьник кыйын акарларн йиберген. Биз СВО-га йыйылатаган баьри гуманитарлык акцияларында да катнасып келемиз. Айтпага, 2022-нши йыл 21-нши мартта «Анадан посылка», «Аьскершиге хат» деген акцияларында, 10-нши июнде – тагы да «Анадан посылка», 17-нши июльде – медикаментлер йыов шараларында ортакшылык эткенмиз. 2022-нши йыл 15-нши октябрде, Халклар ара авыл кыскажылы куьнинде, СВО катнасувшылары Фазиль Куьчимаевтин анасы – Апузатты эм Ибрагим Нургишевтин энеси Мархаба Ганиевады кутлап, оларга авыл администрациясы атыннан грамоталар ман шешекейлер тапшырылган. Сол йыл 20-нши ноябрде коллектив «Биз бирге» деген акциясында катнасып аьскершилерге посылка, хатлар йиберген.

Авыл администрациясынын куь-

лыкшылары соны ман бирге 2023-нши йылда СВО катнасувшыларына эм олардын аьеллерине ярдам этув шаралардын баьринде де катнасканлар. Биз быйыл да сондай акцияларда ортакшылык этип келемиз, – деди М.Мурзагишиева.

Кенъесте Ногай район Хатынкызлар Советинин председатели Асият Манкаева, район Согыс, ис, Савытлы куьшлер эм ыхтыяр саклавы органлар советинин председатели Акманбет Сангишиев, район Ясуьйкенлер советинин председатели Шагемир Мунгишиев, Ногай ЦРБ бас врачынын эмлев бойынша орынбасары Зафира Куьрутсунова, КЦСОН етекшиси Хамидулла Саитов, УСЗН директору Аскер Аевзов оьз ойларын эм йоравларын айттылар.

Кенъестинь ызында Ногай район Ямагат палатасынын председатели Эльмурза Саитов юритилетаган куьлыкка оьз белгисин берди эм Терекли-Мектеб авыл администрациясы, Депутатлар йыйыны СВО катнасувшыларына эм олардын аьеллерине коьмек этув бойынша исти янландырмага керегин айтты. Районнын Хатынкызлар Советинин председатели Асият Манкаева келеяткан Халклар ара хатынкызлар куьни мен байланыста СВО катнасувшыларынын аналарына эс бермеге тилек этти.

М.ЮНУСОВ.

СЕМИНАР

Кошкар муьйиз оьрнеги мен танылган ногай кийгизи

Куьлыксуьер, куьнге бетлери куьйген хатынлардын куьш салуву ман, ногайдын оьзине тек келисли оьрнеклери кондырылган кийгизлери бизим миллетимизде айырым орынды алады. Сол кийгизлер йылувыктын нышаны да болады, неге десе сувькларда термелерди оьзлери курувшы эм ябувшы, тоьсек болып, орын ясаган, кийим болып, койшыларды, малшыларды аязларда саклаган...

Кийгиз коьп ерлерде кереккен эм пайдасын да тийдирген. Аьлиги заманларда биз сонын болганын да мутатаган ерлеримиз болады. Ногай районумыздын тек Куьнбатар авыл яшавшыларына таныс болса ярайды, кийгиз кайтип басылатаганы эм болатоганы.

Аьвелгиде кийгиз басып болмайтаган кыз да болмаган десем, оьтирик те болар. Кыскажыктын билмеге керек оьнерлеринин бириси болган бу аьрекет.

III Савлайроссиялык илми-практикалык семинарында Нариман авыл орта мектебинин окутувшысы, сыйлы ясуьйкенимиз Нурманбет Тангатар увьлы Зарманбетов ортакшылык этип, «Валяние войлочного ковра» деген доклады ман семинар катнасувшыларын таныстырды.

Тынълавшыларга талаплы педагогтын эткен доклады бек кызыкты эди. Белгилеп озайык, семинардын ортак аты «Педагоги за круглым столом» деп аталып, очно-заочно кебинде озгарылды. Вебинар платформасында Нурманбет Тангатар увьлы эртеректен аьзирлеген куьлыгын катнасувшыларга келбаклап аьнлатты эм кийгиздин кайтып болув йорыкларын коьрсетти.

Семинар озганнан сонь, Нурманбет Зарманбетовка, онын хабары бек кызыкты болганы акында Россиядын туьрли ерлериннен (семинарда катнасканлар) разылык электронлы хатлар келип турдылар.

Сол хатлардын биревин мен сизди де таныстырмага суьемен.

– Нурманбет Тангатарович! Мен сизинь аьзирлеген куьлыгынызыды тынълай келип, коьзясимды суьрттим. Сиз сондай шарада катнасып, оьзиньиздин этетаган куьлыкларынызыды коьрсетип, тек ногай халкы ман таныстырып калмай, савлай Сырт-Кавказ халкларынын, Дагестан Республикасынын окутувшыла-

рынын ийги атагын шыгардыныз. Сиз докладынызы бойынша куьланган амалларды биз де куьланармыз, мен яшайтаган ерде де ногай миллетли аьдемлер яшайдылар. Сизге ден савлык, узак оьмир, – деп язады Шешен Республикасынын Грозный каласынын яшавшысы, шешен тилиннен окутувшы Исрапил Давудов. Сондай хатлар айлак коьп, аьр бирисинде Нурманбет Тангатар увьлына разылык эм узак оьмир йорайдылар.

Оьзек те, Нурманбет Тангатар увьлынын этетаган ис аьрекетинин оьлшеми айлак уьйкен. Ол оьзинин баьри куьшин де яс несилди тербиялавга, миллет тарихин саклава бередит. Сонын уьшин окутувшыга уьйкен разылык.

Алдыда аьли де коьп еньювлер эм разы болган акыллы окувшылар.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвретте: Н.Зарманбетов оьз окувшылары ман.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Аьел – ямагат негизи

Россияда 2024-нши йыл Аьел йылы деп белгиленген. Савлай элимиз муниципаллык, регионаллык эм патшалык оьлшемлеринде Россия аьеллерине сый эм оьрмет этип келеди. Туьрли халкларды эм олардын маданиятларын коьрсеткен миллионлаган аьдемлери уьшин аьел баалыклары энь маьнели орынды тутады.

Уьстимиздеги йылдын уьыт айынын 29-нши куьнинде Кизляр районинда Аьел йылынын шатлыклы ашылувы озгарылды. Шарага аьел несиллери, «алтын» тойын байрамшылаган мерекеши аьеллери, коьпбалалы эм согыс спецоперациядын кат-

насуьшыларынын аьеллери шакырылган эдилер.

Сол куьн каравшыларга Кизляр районинин маданият эм тыншаюу орталыгынын халк коллективлери эм саният мектеплеринин тербиялануьшылары ман музыкалык номерлери де коьрсетилди. Шарадан алдын келген конаклардын «Аьел тарихлери» деген сувьрет выставканын экспозициялары ман да танысага амаллары болды. Баска болып, йыйылганларга китапхана тармагынын куллыкшылары ман тематикалык выставка да уйгынланып коьрсетилди.

Сувьретте: шарадан коьринис.

БИЗИМ КОНЬСЫЛАРДА

Ногай авылларын асфальт йолы байланыстырды

Куьнбатар эллеринин бизге карсы салган экономикалык санкцияларына карамастан, Ставрополь крайынын губернаторы В.Владимировтын, крайдын Оькиметинин, солай ок Думасынын депутаты З.Шерпеевтин аьрекетинен мен 2023-нши йылдын ызында Тукуй-Мектеб – Коясыл авыллары аралыгында асфальт-бетон тоьселген яньы йол салынды.

Йол курылыс эм ярастырув управленисинин куллыкшылары эки йыл ишинде уьйкен куллыклар эткенлер. Бу автомобиль йолынын курылысы бир неше ногай авылларды оньайлы асфальт йолы ман байланыстырды. Эндигиси бу авыллардын баьрисине де эки яктан да асфальт йолы ман бармага болады.

Тукуй-Мектеб – Коясыл автомобиль йолы ман Кавказ минераллы сувларынын

калаларына, КЧР-га эм КБР-га баратаган автокоьлиги, Южно-Сухокумск – Затеречный йолы ман барганнан эсе, бу йол ман кетсе, 170 шакырымга ювык узынлыкты кыскартады. Соьзсиз де, кубыла яктарга карап бараяткан водителлерге бу йол бек оньайлы болажак эм соны ман ювыктагы айларда яде бир-эки йылдан юретаган автомашиналар саны артпага болады.

Эндигиси Абрам-Тобье, Тукуй-Мектеб эм Коясыл авыллары уьстиннен йол юрисинин коьлеми артып баславы ман байланыста бу авыллардын ишлери мен оьтетаган йолларга кавыфсызлык тоьбешиклерин эм тезикти кемитуьвди коьрсететаган йол белгилерин салмага керек болады.

А.УЙСЕНБАЕВ, тарих илмилеринин кандидаты, этнолог.

ХАЛК БАЙЛЫГЫ

Ана тилин билуьв – бас борыш

Уьыт айынын 21-нши куьнинде У.Д.Алиев атын дагы Карашай-Шеркеш патшалык университетинде, Халклар ара тувган тили куьнине багысланып ногай тилинде III Халклар ара тутас диктанты уйгынланып оьтти. Сол куьн маьнели шара тувган тилин суьетаган туьрли регионларда яшайтаган ногайларын бирге йыйды.

Шешен Республикасында яшайтаган ногайларынын аьдетли диктантын да онлайн кебинде катнаспага амаллары

болды.

Диктант Шелков районинин Сары-Су авыл орта мектебинде оьтти. Ана тилинин эм язув грамматикасы бойынша билимлерин тергев исинде элли аьдем ортакшылык эттилер. Шарады Шешен Республикасында яшайтаган ногайлардын миллет-маданият автономиясынын регионаллык ямагат организациясы уйгынлаган эди. Шара катнасуьшыларынын белгилевине коьтанында онлайн кебинде катнаспага амаллары

кимнин де бас борышы.

– Оькинишке, биз оьз тувган ногай тилимизде аз язамыз эм соьйлеймиз, оны оькымаймыз. Сондай шаралар йыйы озгарылып, аьр кимнин де онда катнаспага амалы болганына эм оьз ана тилимизди билген – ол бек аьлемет экенин аньлаганларына бек сенемиз, – дедилер оьз соьйлевинде шара конаклары.

Шарадын соньында ногай тил эм адабияты бойынша оьктуьшыларына Шешен Респу-

бликасындагы ногайлардын миллет маданият автономиясынын ямагат организациясы атыннан Сый грамоталары тапшырылды. Йыйылганларга Сары-Су авылынын ногай миллет маданият орталыгы ман концерт программасы эм туьрли ногай миллет ашханасыннан даьмли аслары да аьзирленген эди.

Соьйтип шара пайдалы эм кызыклы аьлде уйгынланып оьтти.

Сувьретте: шара катнасуьшылары.

ОЬНЕРЛИ КЫСКАЯКЛЫ

Биув ансамблинин етекшиси

Буьгунги меним хабарым Шелков районинин Сары-Су авылында яшайтаган Улангерек Аджибатырова акында.

Неше йыллардан бери ол коьплерге «Ушкын» деген биув ансамбльдин етекшиси деп белгили.

Оьзинин билимин эм оьнерин де ол яс несилге аямай берип келеди.

Улангерек мектепти тамамлап, Нальчик каладагы культпросвет училищедин хореография факультетине туьседди. Оны оькып битиргеннен сонь, оьз тувган авылына кайтады. Баслап мектепте биув кружогыннан баслайды, сонь сулыбын оьстирип, кружокты биув ансамбльге айландырып, «Ушкын» деп атап, кень йолга шыгарады.

«Ушкын» неше йыллардан бери коьп сахналарда бийиген, коьп конкурсларда, фестивальлерде катнаскан эм кайзаманда да еньюьвши болып келген.

Биув усталыгы уьшин олар коьп Сый грамоталарга, дипломларга, акша баргыларына тийисли болганлар.

Ногайда Улангерек деген атты ырым этип сала таган болганлар. Онын ногай маданиятына эткен пайдасы, коскан уьлиси коьринип туру.

Былтыр язда онын яшавында уьйкен шатлыклы оьзгерис болды. Ол Шешен Республикасынын ат казанган маданият куллыкшысы деген сыйга тийисли этилди.

Эки йыл артта «Ушкын» ансамблинин биринши регионлар ара балалар уьшин «Россия – бизим уьйимиз» деген фестивалде етимисли катнасканы уьшин тоьрешилер мен онын етекшиси Улангерекке разылык хаты тапшырылган.

От янган ерде онын ушкыны тоьгерекке ярык

та, йылуьвлык та береди.

Улангерек Аджибатыровадын оьнеринин ушкынлары да коьплеген аьдемлерге коьнйил савкатлайдылар.

Аьперим! Биз халкымыз арасында сондай оьнерли, талаплы ногай хатын-кызларымыз барына бек суьйинемиз, Ма Ша Алла!

«Ушкын» биув ансамблине эм онын етекшиси Улангерек Аджибатыровага оьткен Хатын-кызлар байрамы ман кутлап, келеекте ис аьрекетинде яньы йогары етимислер йораймыз!

Я.ДИЛЬМАНБЕТОВА.

Сувьретте: Улангерек Аджибатырова оьз тербиялануьшысы ман.

